FRI-239 -2-LTLH(S)-04

ОТНОСНО НЯКОИ ПРОБЛЕМИ НА ПРЕПОДАВАНЕТО НА МОРСКИЯ АНГЛИЙСКИ ЕЗИК

TOWARDS SOME PROBLEMS REGARDING THE TECAHING OF MARITIME ENGLISH LANGUAGE

Assoc. Prof. Petina Vicheva, PhD
Department of language preparation,
Naval academy, Varna
Phone: 0895 664 996
E-mail: petinav@abv.bg

Abstract: *The paper deals with some problems connected with teaching Maritime English with a special focus on teaching terminological collocations in Maritime Admiralty Publications, namely Pilot Books. English for Specialized Purposes is described and defined as well as Pilot Books. Some terminological collocations are dealt with as an example of the group of collocations that present problems for both learning and teaching.*

Keywords: *English for Specialized Purposes (ESP), Maritime English, Pilot Book, terminological collocation.*

JEL Code: *I29*

INTRODUCTION

При разглеждането на лексикално-семантичните особености на термините в морските адмиралтейски публикации или в частност в т. н. лоции, които ще са в основата на изследването, ще се отнасяме към тези публикации като дискурс, създаден, от една страна, на базата на съществуващи природни и географски крайбрежни особености, и от друга, с интенцията да бъде използван от определена професионална група. В този смисъл анализът на терминологичните колокации би поставил съществуващи проблеми при тяхното преподаване с цел възможното им разрешаване.

EXPOSITION

1. Специализиран английски език (ESP)

Анализът ни се интересува от термините в областта на корабоплаването, ето защо трябва да се определи обхватът на английски език за специализирани цели (ESP). Приемаме определението на Дъдли-Еванс (Дъдли-Еванс 1998), което посочва, че ESP има два вида характеристики:

Абсолютни характеристики

1. ESP е дефиниран да отговори на специфичните нужди на обучаемите;
2. ESP използва основната методология и дейностите на дисциплината на която служи;
3. ESP е центриран върху езика подходящ за тези дейности от гледна точка на граматика, лексика, регистър, умения за учене, дискурс и жанр.

Променливи характеристики

1. ESP може да бъде свързан със или предназначен за специфични дисциплини;
2. ESP може да използва, в специфични учебни ситуации, различна методология от тази по общо употребим английски;
3. ESP е вероятно да бъде предназначен за възрастни, или за институция на ниво висше образование или за професионална работна ситуация. Може, обаче, да бъде и за учащите в средното училище;
4. ESP обикновено е предназначен за обучаеми със средно ниво на владеене на английски или ниво напреднали;
5. Повечето курсове по ESP предполагат основни познания на езиковите системи.

След като сме определили ESP трябва да обърнем специално внимание и да дадем определение на морския английски език като част от ESP. Има много варианти на английски език в света днес. Най-известните варианти на английския език са разпространени в области, които физически са разделени от голямото пространство на океана. Морският английски, обаче е продукт на живота, който съществува на самия океан.

Има поне три причини за появата му:

- необходимостта от ясна комуникация;
- разработването на набор от термини, отнасящи се до частите на кораба, както и процедурите, които участват при осъществяване на корабоплаването;
- глобализацията на корабната индустрия.

2. Дефиниране и описание на специализирания морски английски език

Между специалистите, занимаващи се в областта, съществува консенсус по отношение на назоваването на езика за специални цели, употребяван в морската професионална среда като морски английски език (Тренкнер 2002).

Това налага неговото дефиниране и описание. Определянето на целите, предмета и полето на специализирания английски език и морския английски в частност се осъществява в рамките на дадена лингвистична теория. Развитието на лингвистиката като цяло оказва влияние върху подходите при дефинирането и описанието на тези области. Различните теоретични подходи посочват различни дефиниции, определящи езика за специални цели.

Във всеки език съществуват специализирани области, които съответстват на професионалното разграничение в човешката дейност. Ясно обусловеното изследване в областта на езика за специални цели започва през 60-те години на миналия век, но идеята за Fachsprache и langue de specialite съществува още век преди това. Съществуват три основни области при изследването и прилагането на езика за специални цели: 1) лингвистично описание (характеристики), 2) взаимодействие с други дисциплини, 3) изследвания в областта на методиката на преподаване (Причард 2001). Нашите интереси се отнасят до характеристиките на езика за специални цели. Ето защо ще проследим лингвистичните теории, които се отнасят до лингвистичното описание на този език.

Сейгър и колектив дефинират езиците за специални цели като “полу-автономни, комплексни системи, основаващи се на и извлечени от обощоупотребимия език” (Сейгър, Дангуърт 1980).

М. К. Халидей (Халидей 1978) нарича тези подразделения на езика варианти на езика, като приема термина регистър. Според Халидей терминът се използва за пръв път от Райд през 1956 година и по-късно е развит от Ър (Ър, Елис 1977). Самият той определя регистъра като вариант на езика “в зависимост от неговата употреба” - това, което казваме, определено от това, което правим (характера на социалната дейност, в която сме ангажирани) и изразява разнообразието на социалните процеси на дадената ситуация. Важният въпрос за него е: Кои видове ситуационни фактори определят какъв избор ще бъде направен в системата на езика. Халидей отделя специализираните езици като особен случай регистър. Регистърът се определя от “лингвистичните характеристики, които обикновено се асоциират с конфигурация на ситуационните фактори - с определени стойности на област, обща насока и начин ” (Халидей, Хасан 1976).

1. Област (field of discourse) - отнася се до институционалната обстановка на осъществяване на комуникативния акт.

2. Обща насока (tenor of discourse) - отнася се до взаимоотношенията на участниците в комуникативния акт.

3. Начин (mode of discourse) - свързва се с възприетия канал на комуникация.

Б. Причард (Причард 2001) отбелязва, че специализираният морски английски език е предимно обусловен от област, но може да бъде зависим и от начин и обща насока. Използваният регистър ще зависи главно от ситуационните ограничения, определени от адекватността на комуникативната ситуация. Ето защо според него морският английски език може да бъде третиран като “набор от регистри” (Причард 2001), например навигационен, технически, правен, търговски, говорим, писмен, ограничен и др., т.е. “сборът от всички

средства на английския език, които се използват за комуникация от международната морска общност и допринасят за безопасността на корабоплаването и подпомагат морския бизнес.” (Тренкнер 2002).

Според П. Тренкнер “…специализираният език трябва да бъде разглеждан в контекста на човешките дейности, обвързани със специфичните цели на дадена дейност, което за морския английски език означава да бъде разглеждан в контекста на дейностите, извършвани от морските лица в корабоплаването” (Тренкнер 2002).

Морският английски език се разглежда като вариант на общоупотребимия английски език и носи всички негови характеристики като национален, многонационален или наднационален език, т.е. като lingua franca и може да бъде описан като гъвкава, динамична, многофункционална система или средство за комуникация.

Приемаме дефиницията на П. Тренкнер (Тренкнер 2002), определяща границите на морския английски език.

“Морският английски език е съвкупност от всички онези възможности на английския език, които се използват като средство за комуникация от международната морска общност, допринасят за безопасността на корабоплаването и подпомагат морския бизнес.”

Тази дефиниция е възприета от морската общност и е послужила като водеща в много от изследванията.

3. Адмиралтейски публикации. Лоция.

Лоцията е една от най-важните навигационни публикации, които се публикуват от Британската хидрографската служба. Всяка лоция се отнася до специфична географска област. Нейните граници са дадени на корицата на лоцията например North Sea (East) Pilot NP 55 - Северно море (Изток) Лоция NP 55.

Първата част, наречена "Навигация и правила" се състои от:

• Граници на лоцията
• Навигационни опасности
• Трафик и операции
• Графики
• Средства за навигация
• Пилотаж
• Радио оборудване
• Правила
• Сигнали
• Бедствие и спасяване

Втората част, наречена "Страни и пристанища" се състои от:

• Главни пристанища и котвени стоянки
• Пристанищни услуги

Третата част, наречена "Природни условия", дава информация за:

• Морска топография
• Течения и приливно-отливни течения
• Ниво на морето и приливи и отливи
• Вълнение и мъртво вълнение
• Климат и метеорологични условия

3.1 Структура и съдържание на лоцията.

Всяка лоция се състои от диаграми, илюстрации и обяснителни бележки. Тя включва също така кратък речник на чуждите имена и термини, няколко глави, отнасящи се до описание на регионите, някои приложения и панорамни снимки на бреговите забележителности, фарове, планински върхове и т.н.

Лоциите предоставят необходимата информация за осъществяване на безопасно корабоплаване, която не може да бъде осигурена от навигационните карти или някои други навигационни публикации. Затова картите трябва да се четат заедно с лоциите. По-важните промени се публикуват ежегодно в публикациите на Notices to Mariner – Нотиси до мореплавателите.

4. Определение за "терминологична колокация"

Не са много определенията на мета-термина "терминологична колокация". Ето защо, ако вземем определението за "колокация": "…една фраза, съставена от думи, които се съчетават по-скоро поради лексикални, отколкото семантични причини"(Бенсън, Бенсън и Илсън 1986), и направим необходимите промени чрез добавяне на терминологичен компонент, тогава можем да предложим следната дефиниция на понятието "терминологична / специализирана колокация":

Терминологична фраза, съставена от основен термин и други думи, които се съчетават по-скоро поради лексикални, отколкото семантични причини.

Мари-Клод Л´Хом и Хии Сук (2006) правят разлика между специализираните лексикални комбинации и колокациите. Специалистите обикновено са съгласни с факта, че както словосъчетанията, така и специализираните лексикални комбинации съответстват на конвенционалната употреба в рамките на дадена дискурсна общност. Мелчук (1998) споменава, че колокациите не могат да бъдат разглеждани по отношение на обичайните синтактични или семантични правила. Бергенхолтс & Тарп (1995) твърдят, че потребителите на специализиран език с недостатъчни езикови познания не знаят дали дадена комбинация от думи е вярна в дадена област (например в областта на корабоплаването). Л´Хом и Хии Сук твърдят, че "колокациите са конвенционални в рамките на дадена дискурсна общност; специализираните лексикални комбинации са конвенционални в рамките на група от специалисти. "Учащите на език или специален език, трябва да ги усвоят като такива, тъй като те са непредсказуеми (например "spoil ground" се превежда като "грунд за изхвърляне на отпадъци").

Съществуват терминологични единици, чийто съставни части влизат в състава на новата лексикална единица с техни съществуващи значения, за да обозначат един друг съществуващ денотат и образуват нова терминологична единица. Те се представят лесно в контекст и извън него и не представляват трудност при презентацията им.

Например:

barrier reef – бариерен риф
traffic lane – полоса на фарватера
prohibited area – забранен район
speed trials – скоростни изпитания
tidal range – диапазон на прилива

Съществува обаче една голяма група от терминологични колокации в лоциите, чиито съставни части звучат твърде познато и често подвеждат обучаемите, че представляват терминологични единици принадлежащи към предходната група. Всъщност тези колокации трябва да бъдат заучени в тяхната цялост. Представянето на тези колокации винаги трябва да бъде контекстно зависимо с цел по-доброто усвояване. Освен това те трябва да бъдат представени в опозиция на гореспоменатите колокации. Обясненията и упражненията на този вид колокации трябва да се основават на тези особености, за да се подпомогна по-доброто им усвояване от обучаемите.

За пример ще представим следните терминологични колокации:

controlling depth – ограничителна дълбочина
reporting point – контролен пункт
check bearing – контролен пеленг
directional light – единична створна светлина
obstruction light – светлина маркираща опасност за самолет

Друг проблем при преподаването и усвояването на колокации е полисемантичността на дадени терминологични единици.

Нека да разгледаме терминологичната единица **Berth**:

Според Merriam-Webster Online Dictionary етимологията на Berth е свързана със средновековното английското birth, вероятно от глагола beren - to bear (нося, поддържам). Значенията на термина са следните:

1. Място, осигуряващо безопасна дистанция между два кораба - кораб-скала или кораб-платформа.

2. Мястото на кораб на кея.

3. Мястото на закотвения кораб, което му дава възможност да се развърта под влиянието на прилива, отлива и вятъра.

4. Място за хранене на кораба, салет, синоним на messroom.

5. Спално място в корабна каюта, койка.

Следователно, генерическото значение на термина е „място в морето", като в последствие се стеснява до посочените значения.

От друга страна, терминологичната номинация се осъществява по посока на метафоричен пренос:

Berth Място за хранене на кораба Място за спане на кораба

В лоциите, терминологичната единица се проявява с двете си значения:

1. Разстояние, осигуряващо безопасна дистанция между два кораба - кораб-скала или кораб-платформа.

2. Мястото на кораб на кея.

Тази полисемантичността на терминологичните единици е предпоставка за затрудняване на разбирането и на колокациите в състава на които влизат, особено при неносители на езика. Обкръжението, в което се появяват терминологичните колокации, ги прави контекстно обусловени. Това трябва да бъде използвано като отправна точка при преподаването на тези терминологични единици.

Примери за контекста в който се появява терминологичната колокация

to give a wide berth, където терминът има значението на разстояние, дистанция.

A shoal, with a depth of 3.7 m over it, lies 5 cables WSW of the point; the point should be given a wide **berth** .
Marine farms usually consist of moored or fixed structures and should be given a wide **berth** .
The heads of the breakwaters should be given a wide **berth** as they are surrounded by stone blocks
This stretch of he coast should be given a wide **berth** because during onshore winds the sea breaks heavily on it, and with offshore winds, heavy squalls come off the high land .
Dangers 3.1071 Playa del Trabucador (40°37? N, 0°44? E) (3.102) should be given a wide **berth** as depths off it are shoal .

CONCLUSION

В заключение бихме отбелязали, че терминологичните колокации в лоциите и познаването на техните лексико-семантични особености са от особена важност за преподаването и усвояването на този специализиран дискурс. Правилният подход при неговото преподаване е важна предпоставка за усвояването на тези терминологични колокации. В този смисъл, изтъкнатите характеристики на терминологичните колокации, които се срещат в лоциите ще способстват за разработване на подходящите техники и методики за тяхното усвояване.

REFERENCES

Benson, M., Benson, E. and Ilson, R. (1986). *The BBI Combinatory Dictionary of English: A Guide to Word Combinations*. Amsterdam: Benjamins.

Bergenholtz, H. Tarp, s. & Duva, G. (Eds.). (1995). *Manual of specialized lexicography; the preparation of specialized dictionaries*. Amsterdam, Netherlands & Philadelphia: J. Benjamins.

Dudley-Evans, T., Maggie Jo st John. (1998). *Developments in English for Specific Purposes*. Cambridge University Press.

Homme, M.C. and Hee Sook Bae. (2006). *A methodology for developing multilingual resources for terminology*. LREC Language Resources and Evaluation. Proceedings, Genoa (Italy) 22-27 August 2006.

Mel'cuk, I. (1998). *Collocations and Lexical Functions*. Cowie A. P. (1998). *Phraseology: Theory, Analysis, and Applications*. Oxford: OUP.

Pritchard, B. (2001). *The Balance between General English and Maritime English in Developing the Ship Officers' Communicative Competence*. // 11th Workshop on Maritime English, Proceedings, Bulgaria.

Sager, J., Dungworth, D. (1980). *English Special Languages: principles and practice in science and technology*. Wiesbaden.

Trenkner, P. (2002). *The IMO SMCP and the Requirements of the STCW Convention* 1978/95. // A paper presented at the International Seminar on Maritime English, Istanbul, Turkey.

Halliday, M. A. K. (1978). *Language as Social Semiotic*. Edward Arnold Pbl.

Halliday, M. A. K., Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. London: Longman.

Ure, J., Ellis, J. (1977). *Register in Descriptive Linguistics and Linguistic Sociology*. // Uribe-Villas.